

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆจาก “ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น” การใช้ประโยชน์ที่ในด้านต่างๆของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น เป็นผลให้มีการนำเอาชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเข้ามาเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเหล่านั้นจะมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศแต่ในอีกด้านหนึ่งก็มีผลกระทบด้านลบด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลเสียหายที่เกิดขึ้นต่อความหลากหลายทางชีวภาพ นิเวศ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเสียหายที่ทาง สังคม สุขภาพอนามัย และเศรษฐกิจอย่างรุนแรงต่อมนุษย์ซึ่งหากคำนวณเป็นมูลค่าแล้ว จะเป็นเงินจำนวนมหาศาล

จากสภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก ทำให้ประชาคมโลกตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการ “ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น” เพื่อให้มนุษย์สามารถลดหรือยับยั้งผลกระทบที่อาจเกิดจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นให้น้อยที่สุด หรือไม่ให้เกิดขึ้นเลย จากสถานการณ์ปัญหาสิ่งมีชีวิตต่างถิ่น ทำให้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ. 1992 กำหนดให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องดำเนินการเท่าที่จะกระทำได้ และเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกัน การนำเข้า ควบคุม หรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศถิ่นที่อาศัย และชนิดพันธุ์ ตามมาตรา 8 (h) ในกรณี การที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีโดยการให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2547 จึงมีพันธกรณีที่จะต้องผูกพันและปฏิบัติตามพันธกรณีในอนุสัญญาฯ แต่เนื่องจากหลักการดังกล่าวไม่ได้กำหนดมาตรการและกลไกที่ในทางปฏิบัติที่ชัดเจน สมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ จึงได้มีการกำหนดหลักการ มาตรการ และกลไกที่เป็นส่วนรายละเอียดไว้ใน “หลักการแนวทางสำหรับการป้องกันการนำเข้าและบรรเทาผลกระทบของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น” (GUIDING PRINCIPLES FOR THE PREVENTION, INTRODUCTION AND MITIGATION OF IMPACTS OF ALIEN SPECIES THAT THREATEN ECOSYSTEMS, HABITATS OR SPECIES) ซึ่งถือเป็นหลักการแนวทางที่กำหนดเพื่อรองรับมาตรา 8(h) ให้สามารถบังคับใช้ได้ ในทางปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาในขั้นตอนต่างๆ ไว้อย่างครบถ้วน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา รายละเอียดในการจัดการชนิดพันธุ์ต่างถิ่นของประเทศไทยในอนาคต

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาว่า มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่มารองรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจาก “ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น” มีความสอดคล้องกับการจัดการปัญหาตามสภาพของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นและหลักการทางกฎหมายระหว่างประเทศหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในส่วนของกฎหมายไทยนั้นเมื่อพิจารณาจากเนื้อหาสาระ

ของกฎหมายที่กล่าวมาแล้วนั้นจะพบว่าแม้จะมีกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ในการป้องกันการ
การนำเข้า ควบคุม ติดตามตรวจสอบหรือบรรเทาผลกระทบชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่คุกคามต่อระบบ
นิเวศถิ่นที่อยู่อาศัยหรือชนิดพันธุ์อื่นได้ก็ตาม แต่กฎหมายเหล่านั้นก็จะมีวัตถุประสงค์เฉพาะอย่าง
ซึ่งไม่ได้ใช้เพื่อป้องกันอันตรายจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทาง
ชีวภาพโดยตรง นอกจากนี้ยังไม่มีมาตรการป้องกันเพียงพอสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นตาม
ข้อเท็จจริง และหลักการแนวทางสำหรับการป้องกันการนำเข้าและบรรเทาผลกระทบของชนิดพันธุ์
ต่างถิ่น และมาตรการอื่นๆที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ค.ศ.
1992 ที่จะสามารถป้องกันการนำเข้า ควบคุมการกระจาย ติดตามตรวจสอบและการบรรเทา
ผลกระทบได้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบ

ดังนั้น แนวทางแก้ไขปัญหาคือที่ดีที่สุดคือการบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อใช้ในการ
ป้องกันอันตรายจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่อาจส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพเป็นการ
เฉพาะ และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการป้องกันอันตรายจากชนิดพันธุ์ต่างถิ่นทั้งในการป้องกัน
การนำเข้า ควบคุมหรือกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นอย่างเป็นระบบ โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้า
ร่วมเป็นคณะกรรมการตามกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้มีการดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกัน แต่ใน
กรณีที่ไม่อาจบัญญัติกฎหมายใหม่ขึ้นมาได้นั้น อาจมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิมใน
พระราชบัญญัติต่าง ๆ ให้มีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะไม่ครอบคลุม
ชนิดพันธุ์ทุกชนิดก็ตาม พร้อมทั้งดำเนินมาตรการต่างๆเพื่อป้องกัน ควบคุม ติดตามตรวจสอบ
และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเท่าที่จะกระทำได้โดยคำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดต่อความ
หลากหลายทางชีวภาพเป็นสำคัญ โดยมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง
สม่ำเสมอ